

Zuzana Kiczková a kolektív

Pamäť žien

O skúsenosti sebautvárania
v biografických rozhovoroch



Zuzana Kiczková a kolektív

Pamät' žien

**O skúsenosti sebauvárania
v biografických rozhovoroch**

iris

Bratislava 2006

Táto kniha vyšla vďaka finančnej podpore
Nadácie otvorenej spoločnosti –
OPEN SOCIETY FOUNDATION, Bratislava



Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

© Autorky:

Zuzana Kiczková: 1., 2., 3. časť

Zuzana Kiczková, Barbora Kachničová,

Antónia Furjelová, Jana Tesáková: 4., 5., 6., 8. časť

Marta Botíková: 7. časť

Jazyková redaktorka: Mgr. Marta Činovská

Recenzentky: PhDr. Dagmar Smreková, CSc.

Doc. PhDr. Etela Farkašová, CSc.

Cover design © Matúš Kiczko

Vydalo IRIS, Vydavateľstvo a tlač, s.r.o., Bratislava 2006

ISBN 80-89018-96-3

Obsah

Úvod	7
1. O p/Pamäti žien	9
Momenty osobnej zainteresovanosti	9
Vznik a genéza projektu Pamäť žien	10
Medzinárodný charakter projektu	11
Ciele projektu	14
Hľadanie metódy	17
Feministický charakter projektu	20
Doterajšie výsledky	24
Prvé kroky k interpretácii rozhovorov	25
2. Spôsob realizácie rozhovorov	38
Výber respondentiek	38
Priebeh rozhovoru (fázy naratívneho interview)	38
I. fáza: Výzva k rozprávaniu	38
<i>Naše skúsenosti</i>	39
II. fáza: Autonómne rozprávanie (biografická sebareprezentácia)	40
<i>Naše skúsenosti</i>	41
III. fáza: Doplnujúce otázky	42
a) Narativizujúce otázky	42
<i>Naše skúsenosti</i>	43
b) Externé otázky	43
<i>Naše skúsenosti</i>	44
IV. fáza: Záver interview	45
<i>Naše skúsenosti</i>	46
Spracovanie rozhovorov	46
3. Analýza a interpretácia rozprávaných biografí	48
Všeobecné východiská	48
Všeobecné zásady interpretačnej stratégie	53
Krok za krokom v naratívnej analýze	60

4. Teoretické východiská pre tematickú interpretáciu naratívnych interview	71
a) Moc v životopisných rozprávaniach žien	72
b) Sebaponímanie, sebarealizácia a sebaúcta žien v ich biografických	77
c) Téma práce v biografických rozprávaniach žien	82
d) Rozprávanie žien o tele a materstve	87
5. Vyhodnotenie biografického rozhovoru s Milkou L.	93
6. Interpretáčnā analýza naratívnych interview cez zvolené témy (moc – sebaponímanie, sebarealizácia a sebaúcta – práca – telo a materstvo)	135
Jana R.	135
Elena N.	166
Veronika L.	199
Monika S.	228
Ina P.	256
7. Výber partnera v životopisných rozprávaniach žien	279
8. Čo robia rozhovory s nami – sebareflexie výskumníčov	302
Literatúra	309

Úvod

Táto kniha vznikala dlho. Spočiatku sa nám zdalo, že urobiť rozhovory so ženami podľa prijatých zásad, na ktorých sa dohodli zástupkyne medzinárodného projektu *Pamäť žien*, potom ich prepísať a uverejniť, nie je nič zložité. Postupne sa však pred nami otvoril nový pestrý svet vyrozprávaných príbehov žien, ktorý nás neobvyčajne zaujal a zcitlivel na detaily každodenného prežívania života z pohľadu oslovených žien. Naša počiatočná hlboká empatia k týmto ženám bola motivovaná presvedčením, že treba pre ne vytvoriť priestor, aby zaznel ich hlas. Pomocou neho by mohli z/pamäti re/konstruovať proces utvárania vlastnej identity, teda aj toho, ako sa stávali samy sebou v dobe, v ktorej žili. Mali by mať príležitosť vyjadriť sa o tom, čo podľa nich znamenali pre iných. Pozorne sme načúvali ich rozprávaniam a postupne sme prekvapene zisťovali, že je to zároveň aj náš priestor, lebo to, čo nás spájalo a dávalo nádej ženskej genealógii boli stratégie, ktoré si v priebehu života ženy vytvárali. A hoci ich životné stratégie vznikali v rôznych a odlišných spoločensko-historických podmienkach, učili sme sa – s kolísavou mierou sympatie – porozumieť im a uznávať ich.

Toto porozumejúce chápanie nás poznamenalo. Už sme sa nemohli vrátiť k nejakému ne/zaujatému prerozprávaniu toho, čo bolo, čo zažili. Veľa miest v ich rozprávaní nás zaujalo a na viacerých sa križovali hodnotenia a stanoviská. Museli sme sa vydať na cestu hľadania vlastného spôsobu interpretačnej analýzy, ktorý by mal určité všeobecne sformulované pravidlá, zároveň by ale ponechával každý z nášho tímu dost rozletu na vlastné pochopenie vyrozprávaných biografii. Znamenalo to, že pred vlastnou interpretáciou vybraných naratívnych interview sme museli zostúpiť „k šedej teórii“.

Široká verejnosť, ktorej je kniha určená, má na výber, odkiaľ začne čítať knihu. Tí/tie, ktorí/é sa rozhodnú hneď pre interpretačnú analýzu rozhovoru s Milkou L., začnú piatou časťou a budú pokračovať v sledovaní analýzy cez témy moci, sebaponímania, sebarealizácie, sebaúcty, práce, tela a materstva, ktoré idú naprieč rozhovormi s Janou R., Elenou N., Veronikou L., Monikou S. a Inou P.

Kto sa bude chcieť viac dozvedieť o tom, z akých teoretických východísk bola skonštruovaná tematická interpretačná mriežka, ktorú štyri autorky použili pri analýze uvedených rozhovorov, siahne k štvrtej časti.

O všeobecných východiskách a zásadách interpretačnej stratégie sa zmieňuje tretia časť, v ktorej zároveň ponúkame odborníkom a odborníčkam z oblasti kva-

